

INFORMATIEFOLDER

HET BEWUSTZIJN VAN KINDEREN OVER SLIMME COMPUTERS IN NEDERLAND

**KIDS
RIGHTS**

**DES
IGN
LAB**
UNIVERSITY
OF TWENTE.

BESTE OUDER OF VERZORGER,

De coronapandemie heeft duidelijk gemaakt hoe afhankelijk we zijn van digitale middelen, en steeds meer van kunstmatig intelligente computers, om in verbinding te blijven met elkaar. Kinderen hebben een nog afhankelijker positie; in veel gevallen bieden volwassenen hen (nog) geen ruimte en vaardigheden om beleid, onderwijs en design gerelateerde keuzes te maken over kunstmatig intelligente systemen. Met dit onderzoek willen we hier verandering in brengen.

DesignLab Universiteit Twente en KidsRights nodigen u als ouder of verzorger en uw kind(eren) uit om deel te nemen aan een onderzoek over kunstmatige intelligentie (slimme computers) door een vragenlijst in te vullen. Met de resultaten willen wij in kaart brengen in hoeverre kinderen zich bewust zijn van slimme computersystemen in hun omgeving in Nederland.

In deze folder leggen we uit wat het onderzoek voor ouders, verzorgers en kinderen betekent en hoe u en uw kind mee kunnen doen. U beslist zelf of uw kind meedoet met ons onderzoek. Bij vragen kunt u altijd bij ons terecht.

WAAROM DIT ONDERZOEK?

Nederland is koploper op gebied van innovatie in Artificieel Intelligente (AI)-systemen. We lopen echter achter als het gaat over kindparticipatie in besluitvormingsprocessen, waaronder het Nederlands AI-debat.

Om de langetermijneffecten van AI-systemen beter te kunnen toetsen op een (jonge) bevolkingsgroep die gedurende zijn leven beïnvloed zal worden door deze systemen, is het van essentieel belang het Nederlands AI-debat met de stem van kinderen te verrijken. Wetenschappers en de overheid kunnen zich geen beeld vormen van de effecten van AI-systemen zonder de actieve bijdrage van kinderen en ouders.

Door kinderen zelf aan de slag te laten gaan met een vragenlijst over slimme computers, dragen wij eraan bij om:

1. kinderen deel te laten nemen aan het Nederlands AI-debat (Kinderrechtenverdrag, artikel 12);
2. wetenschappelijke; creatieve en technische vaardigheden (op het gebied van slimme computers) van kinderen te versterken.

DE RESULTATEN

De antwoorden van kinderen op deze vragen krijgen vorm in een stripboek met de titel *De 2022 Kindermonitor van slimme computers in Nederland*. Enkele kinderen die de vragenlijst hebben beantwoord, zullen het stripboek overhandigen aan vertegenwoordigers van de Nederlandse overheid.

Voor de onderzoekers van Universiteit Twente en KidsRights bieden de antwoorden van kinderen op de vragenlijst zeer waardevolle inzichten in wat kinderen al weten over slimme computers in hun leefomgeving.

VRAAG EN ANTWOORD

Hoe kan mijn kind meedoen?

Uw kind krijgt dit jaar van de begeleider of docent een vragenlijst, die hij of zij op school, musea; in bibliotheek of een andere instantie invult. Afhankelijk van de leeftijd krijgt uw kind de vragenlijst uitgeprint of digitaal aangeboden.

Is het verplicht om mee te doen?

Uw kind doet niet mee zonder toestemming van u als ouder of wettelijk vertegenwoordiger. U beslist zelf over deelname van uw kind aan het onderzoek. Als u besluit niet mee te doen, hoeft u verder niets te doen en hoeft u in dit geval niets te tekenen. U hoeft ook niet te zeggen waarom u niet wilt dat uw kind meedoet.

Wordt mijn kind buitengesloten als ik geen toestemming geef?

Geeft u geen toestemming voor deelname? Dan mag uw kind nog steeds de vragenlijst invullen. Alleen gebruiken wij die vragenlijst en de gegevens van uw kind niet in ons onderzoek. Zo hoeft uw kind zich niet buitengesloten te voelen.

Wat gebeurt er tijdens het invullen van de vragenlijst?

Uw kind krijgt van tevoren uitleg en instructies over slimme computers en hoe hij of zij de vragenlijst kan invullen. Gedurende deze activiteit en het invullen van de vragenlijst worden er geen opnames gemaakt.

Hoe gaan jullie om met de vragenlijst en antwoorden?

De vragenlijst is goedgekeurd door de Ethische Commissie van Universiteit Twente. We bewaren de onderzoeksgegevens minimaal tien jaar. Daarmee volgen we de richtlijnen van de Universiteiten van Nederland.

Wat als mijn kind niet verder wil met het invullen van de vragenlijst?

De onderzoekers zijn alert op signalen dat een kind echt niet wil. Zo nodig zal de docent of begeleider de sessie afbreken.

Kan ik mijn toestemming ongedaan maken?

Natuurlijk. Hebt u toestemming gegeven, maar wilt u dat de gegevens van uw kind toch niet worden gebruikt als onderzoeksdata? Dan kunt u dat binnen een week na de datum van het invullen van de vragenlijst doorgeven aan Karolina La Fors of KidsRights. De contactgegevens vindt u op de laatste pagina van deze folder. Wij zullen de gegevens van uw kind dan niet gebruiken.

Krijg ik als ouder of verzorger ook informatie over de resultaten?

Benieuwd naar de resultaten? Neem contact op met KidsRights en we sturen ze u toe. De gegevens zijn anoniem, dus u kunt niet zien welk kind welke antwoorden heeft gegeven.

Meer informatie en onafhankelijk advies

Wilt u graag een onafhankelijk advies over deelname aan dit onderzoek, of een klacht indienen? Dan kunt u terecht bij de secretaris van de Ethische Commissie. De commissie bestaat uit onafhankelijk deskundigen van de universiteit en is beschikbaar voor vragen en klachten rondom dit onderzoek. Voor overige vragen kunt u terecht bij de (onderwijs)instelling die de vragenlijst afneemt, de onderzoekers van Universiteit Twente en KidsRights.

AI4YOUTH EEN ELSALAB INITIATIEF

Het onderzoeksvorstel maakt deel uit van AI4Youth. Dat is een onderzoekslaboratorium dat zich richt op de ethische, juridische en maatschappelijke aspecten van AI-systemen vanuit het ontwikkelingsperspectief van kinderen.

Het hoofddoel van AI4Youth is de interacties te onderzoeken die kinderen van 0 tot 18 jaar hebben met AI-systemen. Dit onderzoek kan helpen om AI-systemen beter op kinderen af te stemmen, en om kinderen veilig en bewust te leren omgaan met AI.

AI4Youth is dit jaar opgericht door professor Peter-Paul Verbeek en dr. Karolina La Fors van DesignLab Universiteit Twente, in samenwerking met een breed consortium (zie hieronder).

De uitvoering van het onderzoek naar het AI-bewustzijn van kinderen verloopt in nauwe samenwerking tussen DesignLab, Universiteit Twente en KidsRights.

WILT U MEER WETEN?

Neem contact op met:

- Karolina La Fors, onderzoeker DesignLab Universiteit Twente: k.lafors@utwente.nl
- KidsRights: onderzoek@kidsrights.org
- De (onderwijs)instelling die de vragenlijst afneemt
- Ethische Commissie: ethicscommittee-cis@utwente.nl

Interessante bronnen:

- Website KidsRights: kidsrights.org
- Website DesignLab UTwente: utwente.nl/designlab
- [Strategisch actieplan voor Artificiële Intelligentie \(2019\)](#)
- [WRR Opgave AI. De nieuwe systeemtechnologie \(2021\)](#)

Het AI4Youth ELSALab consortium bestaat uit: prof. Peter-Paul Verbeek (hoofdaanvrager, coördinator, codirecteur DesignLab, hoogleraar Filosofie en Technologie); dr. Karolina La Fors (coördinator en medeaanvrager, senior onderzoeker), dr. Roeland Ordelman (senior researcher; Human-Machine Interaction group); dr. Sabine Wildevuur (directeur DesignLab); prof. Vanessa Evers (codirecteur DesignLab); dr. Cristina Zaga; dr. S. van der Graaf, prof. dr. A. van Deursen, prof. dr. C. Rieffe; prof. dr. S.E. McKenney; prof. dr. K. Schildkamp; dr. Khiet Truong; dr. Dina Babushkina; dr. Agata Leszkiewicz; Wetenschapsknooppunt Twente: Marjolein Lindeman; Pieter Boerman; Wetenschapsknooppunt Delft: Dr. Remke Klapwijk; Wetenschapsknooppunt Leiden: Hanny Gijsman; Prof. Tamara Witschge (Hoogeschool van Amsterdam); dr. Silvia de Conca (Vrije Universiteit van Amsterdam)
Maatschappelijke organisaties: KidsRights & State of Youth: M. Dullaert; Tetem, Enschede: Wilja Jurg; Mediawijzer; Beeld en Geluid: John Leek; Koninklijke Bibliotheek: Marianne Hermans; Marjolein Oomes;

